

Ko au Kulufeinga 'Anisi Bloomfield 'o Kameli, Neiafu, Vava'u.
Ko ho'omou Kanititeiti Fili Fale Alea Fika 'Uluaki he Pepa Paloti
'a Vava'u 15.

Kaveinga Malanga ki he Fili Falea Alea

Konga 'Uluaki:

Tapu kihe 'OTUA MAFIMAFI 'OKU 'AFIO 'I LOTO TATAU, Tapu kihe Fale o Tupou mo Ha'a Moheofo, fakatapu kia Ulukalala moe fuifui Lupe 'oe Lolo-'a-Halaevalu, Fakatapu kihe Eiki Kovana VV, Nopele Fulivai; Tu'i'afitu, 'Ahome'e, pehee kia fanau moe fanga makapuna 'o Lepa Kupu mo Hou'eiki, Fakatapu kihe Kau takilotu kotoa pe 'oe Vahe fonua VV, pehee kihe kau Faifekau Malolo, Nafetalai Ika, Lauhingoa Finau moe ha'a Taula'eiki, Tapu mo Fainga'a, Lapota, Mapu-'o-Talau, 'Utoikamanu mo hou'eiki tauhi fonua, Tapu mo Lauaki, Pa'utu 'o Vava'u, Va'e-'o-Tu'itonga, Ma'u pea mo Ha'a Matapule, pehe kihe kau Toulekeleka 'o Vava'u 15. Tapu kia Pafilio Tangitau, Kapelieli Cocker, Viliami Tu'ihalamaka, Lisiate Guteinbeil, fanau moe fanga Makapuna 'o Simi Guteinbeil moe kau Pisinisi 'o Vava'u15, Tapu kia Dr 'Ahinoame Vahai'i, Dr Alani Tangitau, Dr Leimoni Taufu'i, Dr Tu'ikolongahau Halafihi, Leoti Vainikolo, Tevita Faka'osi Dr. Sione Ngongo Kioa, moe Kau helohelo he mala'e 'oe Ako 'o Vava'u15, pehe kihe fefine'i fonua moe tangata'i fonua o 'Utui, Makave, Toulā, 'Utu'angivaka, Kolofo'ou, Pālesi, Falaleu, Fungamisi, Houmelei, Neiafu Tahī, Talau Fanga moe 'Alo-i-Talau, Liupau, Fa'okula, Loto Talau, Sailoame, Saineai, Masilamea, Kameli Kolo, Loto Kameli, Vete, Halalele 'o Taufua'ahau, fefine'i fonua moe Tangata'i fonua 'o Vava'u 15 'oku mou me'a mai mei he feitu'u kehekehe he 'Otu Tonga ni, pehee ki muli na, kae 'ata mo'oku 'ae faingamalie ni keu fakahoha'asi ai kimotolu 'ihe 'eku 'Uluaki Malanga Fili Fale Alea kihe 2017. 'Oatu 'eku fakatapu mavahe ki hoku kaungaa Kanititeiti 'oku mau pue koe kau Kanititeiti kihe Ngaue Mahu'inga koe filii hotau Fakafofonga kihe Fale Alea.

Ko au Kulufeinga 'Anisi Bloomfield 'o Kameli, Neiafu, Vava'u. Ko ho'o mou Kanititeiti Falea Alea Fika 'Uluaki he Pepa Paloti 'a VV15. Ko 'eku tangata'eiki ko Lisiate Kulufeinga Bloomfield 'o Kameli, Neiafu, na'e 'iloa ko Lisiate 'Anisi pe ko Lisiate Vaipulu, kuo ne si'i pekia.

Ko 'eku fine'eiki ko Nau Ha'akili Bloomfield pea na'e 'iloa ko Nau Ha'akili Kioa, kimu'a pea toki ma'u familī ('Oku ne si'i kei mo'ui pe) mei Talau Falaleu mo Fungamisi.

Koe fika ua au he fānau 'e toko 6 'oku ou tupu ai pea koe motu'a lahi taha au he fānau tangatā. 'Oku ou ma'u familii kia 'Elina Kaufusi Bloomfield 'o Tongoleleka pea mo Navutokā. 'Oku iai ema ki'i fānau fefine 'e toko fā, Nau Ha'akili Jr, Simaima Siunini, Latu Telu 'Uliafu, Sela 'Eta, moe foha 'e ua ko Paulo Jr pea mo Anthony. 'oku mau memipa moe Fanau pea mo honau ngaahi Familii 'i he Siasi Tonga Tau'ataina, Siasi Uesiliana Tau'ataina 'o Tonga pea moe Siasi Katolika Loma.

TU'UNGA FAKAAKO MO FAKAPOLOFESINALE.

Ako Palaimeli: Lautohi Pule'anga 'a Neiafu, GPS Fangatongo.

Ako Kolisi: Kolisi Tonga

AKO MA'OLUNGA

(Tekinikale, 'Univesiti moe Fakapolafesinolo)

1. Tohi Fakamo'oni Ako Ngāue 'a Nu'usila-Palama
2. Tohi Fakamo'oni Ako Ngāue 'a Nu'usila-Kasa moe Fakatoka Paipa
3. Tohi Lesisita he Poate Kasa moe Fakatoka Paipa 'a Nu'usila
4. Tohi Lesisita he Poate Palama 'a Nu'usila
5. Tohi Fakamo'oni Ako Sivolo Enisinia 'a Nu'usila-(Civil Engineering, NZCE)
6. Mata'itohi he Tekinolosia 'oe Enisinia (Makenikale)
7. Mata'itohi Ma'olunga ange (Post Graduate) he 'Ekonomika moe Fefakatau'aki
8. Tohi Fakamo'oni Ako Fakapolofesinale (Fellowship)-Ako Fakatekinikale (Kolea Tonga)

9. Tohi Fakamo'oni Ako Fakapolofesinale (Fellowship)-Ngaahi Pisinisi (Taiuani)
10. Tohi Fakamo'oni Ako Fakapolofesinale (Fellowship)-Ngaahi Polisiifefakatau'aki Fakavaha'a Pule'anga (Siapani)

TAUKEI NGĀUE

1. SEKITOA TAAUTAHA & NGAACHI KAUTAHA

1. Ako ngāue-Kosilio Fakakolo 'a 'Aokalani
2. Pule Ngāue-Carberry Marine Service
3. Supavaisa-Va'a Langa, Poate Ngaahi Koloa
-Pangike Langa Fakalalakaka 'a Tonga-Nuku'alofa
-Pangike BSP-Neiafu
-Ngaahi fale nofo'anga Potungaue Ngoue-VV
-Laipeli Kolisi ko Tupou
-Falelotu SUTT Longolongo
-Fale Tatau'anga Lolo Ma'ufanga
-Fale Koloa Molisi Tonga
4. Pule Lahi-Customs Freight Management

2. NGĀUE FAKAPULE'ANGA (TAUKEI NGĀUE)

1. Faiako-Kolisi Tonga, Ako Ma'olunga 'a Niuva Toputapu, Ako Ma'olunga 'a Tonga, Tonga Maritime Polytech Institute (TMPI/Fokololo), Kolisi Fakafaiko 'a Tonga
2. 'Ofisa Fa'u Silapa kihe Ngaahi Lesoni Fakatekinikale
3. 'Ofisa fa'u sivi kihe ngaahi Lesoni Fakatekinikale he Ngaahi Sivi Fakapule'anga
4. 'Ofisa fa'u sivi kihe Sivi Ofisa 'Enisinia Malini-TMPI ('Apiako Fokololo)
5. 'Ofisa fakahinohino Fakatekinikale Va'a Enisinia-TMPI ('Apiako Fokololo)
6. 'Ulu 'oe Va'a Enisinia Malini-TMPI ('Apiako Fokololo)
7. Tokoni Komisiona Ma'olunga-Potungaue Tute moe Fefakatau'aki
8. Komisiona 'oe Tukupau moe CEO kihe Customs
9. CEO Le'ole'o Potungaue Leipa moe Fefakatau'aki.
10. Taki he Timi 'ae Pule'anga Tonga he Aleapau Fefakatau'aki 'oe PICTA, EPA moe PACER PLUS

3. (TAUKEI NGĀUE) KAUTAHA FAKAFEITU'U & TU'APULEANGA

1. Pule-Polokalama Tokoni kihe Langa fakalalakaka 'o e Fefakatau'aki ma'ae Ngaahi Fonua Pasifiki;
2. Pule Lahi 'Ulu'i Ofisi Fakafeitu'u 'oe Kasitomu, Fefakatau'aki moe Malu'i 'oe Ngaahi Kau'aa Fonua oe Pasifiki;
4. Memipa he Timi Ngāue 'ae Kautaha Fefakatau'aki 'a Mamani WTO-ki hono Fakalelei ki he ngaahi lao, tu'utu'uni fakangāue (Policy) ki hono fakalalakaka e fefakatau'aki fakavaha'apule'anga ma'a Papua Niu Kini, Fisi pea mo Ha'amoā;
5. Memipa he Timi Ngāue 'ae Kautaha Kasitomu 'a Mamani WCO-Ki hono Fakakakato mo Fakalelei ki he ngaahi lao, tu'utu'uni/founga ngāue ki hono fakalalakaka e ngāue fakatanaki tukuhau he fefakatau'aki 'a Tonga.
6. Taki he Timi Ngāue 'ae Kautaha Fefakatau'aki 'a Mamani WTO –ki hono Fakalelei ki he ngaahi lao, tu'utu'uni fakangāue ki hono fakalalakaka e fefakatau'aki fakavaha'apule'anga ma'a Vanuatu pea mo Tonga.
7. Taki he Timi Ngāue 'ae Kautaha Kasitomu 'a Mamani WCO moe Pasifiki- Fakakakato, hakeaki'i mo Fakalelei ki he ngaahi lao, tu'utu'uni/founga fakangāue ki hono fakalalakaka e ngāue fakatanaki tukuhau he fefakatau'aki, fe'aveaki koloa, pea mo hono fakafa'ahinga 'ae ngaahi Koloa Fefakatau'aki fakavaha'apule'anga 'i Papua Niu Kini, Ha'amoā, Ha'amoā Amelika, Solomone, Tonga, Palau, 'Otu Motu Masolo, Maikolonesia, Tuvalu, Kilipati, Niue, Otu Motu Kuki, Nofooko pea mo Fiji;
8. Fakalelei 'ae ngaahi ako ma'ae ngahi fonua Pasifiki he fefakatau'aki, malu 'ae ngaahi kau'aa fonua, moe Tukuhau;
9. Fa'u mo teuteu 'ae ngaahi Kole Tokoni fakatekinikale, tokoni pa'anga ke langa hake 'aki e Fefakatau'aki 'ihe vaha'a 'oe Pasifiki mo 'Iulope he Aleapau fefakatau'aki mo 'Iulope (EPA), Nu'usila pea mo Aositelelia 'ihe Aleapau Fefakatau'aki 'oku 'iloa koe PACER PLUS pea moe Aleapau Fefakatau'aki 'ae Ngaahi Fonua Pasifiki 'a ia 'oku 'iloa koe PICTA.
10. Memipa he Komiti Malu'i 'ae Pasifiki.

E. NGAahi FATONGIA KEHE (TAUKEI NGĀUE)

1. Ofisa Fatu Sivi (Examiner), Ofisa Sivi (Moderator) 'oe Ngaahi Sivi 'ae Poate Sivi ma'ae Ngaahi Fonua Pasifiki (SPBEA)
2. Fili hokohoko tu'o tolu koe Palesitani 'oe Fanau Ako Univesiti 'oe Pasifiki Tonga he Pasifiki kotoa;
3. Memipa he Kosilio Pule 'ae 'Univesiti 'oe Pasifiki Tonga
4. Memipa he Komiti Pa'anga 'ae 'Univesiti 'oe Pasifiki Tonga
5. Memipa he Senatoa 'ae 'Univesiti 'oe Pasifiki Tonga
6. Memipa he Komiti Fili 'oe Pule Lahi 'oe 'Univesiti 'oe Pasifiki Tonga (Vice-Chancellor)
7. Memipa he Poate Ako 'ae Va'a Saienisi moe Enisinia- 'Univesiti 'oe Pasifiki Tonga
8. Memipa Komiti Ngaue Kolisi Tutuku Kolisi Tonga
9. Sea he Komiti Hiva 'ae Kolisi Tutuku Kolisi Tonga
10. Memipa he Komiti Langa Fakalalakaka Fakakolo 'a Kameli, Neiafu VV 'a ia 'oku 'iloa koe Kalapu Langa Fakalalakaka 'ae Laione
11. Fai Hiva he ngaahi Siasi Fakakalisitiane 'i Tonga pea mo muli
12. Memipa ha Ngaahi Ifi Palasa Fakaako, Fakakolo moe Ngaahi Siasi
13. Fai Sivi Hiva he ngaahi Sivi Hiva 'i Tonga ni pea mo Muli

Koe kaveinga: Ko e Langa Fonua OLĀ, ke tau KAU KOTOA 'i he faingamalie faka'osi ke hakeaki'i e Masivá mo e Tukuhausiá.

KO 'eku TAUMU'A NGĀUE FAKALUKUFUA MA'A TONGA:

'oku nofo taha 'eku ngaahi kaveinga Ngaue he makatuliki 'e TOLU 'oe to folofola 'ae Hau e Fonua 'i hono Huufi 'oe Fale Alea 'ihe 2015, 2016, pea moe 2017, 'aia 'oku ne fakahaa mahino mai 'oku kei fiema'u ke fai ha ngaue kihe ngaahi fiema'u ko eni 'o fakatatau kihe finangalo mo langi mama'o 'ae Hau 'oe Fonua: Koe Ako, Langa Faka'ekonomika pea moe Mo'ui 'ae Kakai.

TAUMU'A NGĀUE MA'A VAVA'U

Kuo tau mataaa tonu Fefine moe Tangata'l fonua 'o VV15 he ola 'oe 'ikai lava ha ngaue fakataha 'ihe to'u Fale Alea ko eni kuo tau situ'a kiai he hoko 'o mo'oni 'ae langa fakalalakaka 'ihe Vahenga VV14 pea mo VV16 kae si'i tukuhausia 'a VV15.

Koia ai ku ou tukupaa "Ke tau fāa 'u taha 'o ngāue fakataha, taumu'a ke taha, kaveinga ke taha, tu'u fakataha, pea ke fakakaukau Taha 'a e ngaahi Vahenga Fili 'o Vava'ū, 14, 15 mo 16 ke fakaivia 'a e ngaahi Sekitoa Fakatupu Koloa (Toutai, Ngoue, Takimamata moe Ngāue fakamea'a) ke nau ngaue'i 'a e langa faka'ekonomika kene hakeaki'i 'a e Masiva moe Tukuhausia". 'e toki lava pe eni 'iha Kau Fakafofonga kuo nau tukupaa ke tu'u fakataha 'iha lava 'ae Filii.

Koau koe Kanititeiti Tau'ataina, kapau temou laumalie lelei VV15 ke mou Fili au ko homou Fakafofonga, 'oku ou TUKUPAA keu ngaue fakataha mo hai pe ha Kanititeiti 'e laumalie lelei 'ae Kakai 'oe Vahenga VV14 pea mo VV16 ke fili mai ko honau fakafofonga.

'E Vava'u15 Ko ho Loto Mateaki'i Fonua 'Oku ou kumia moe Tukuhausia moe Masiva.

Ko ho lotó 'oku ou kumi ki ai pea ko ho lotó 'oku fiema'u 'e he masiva mo tuku hausia 'o VV15 'o hangē tofu ko 'eku kumia ho lotó 'i he 'amanaki ko eni ki he fili hotau fakafofonga kihe Fale Aleá.

'E hoko ko e fakaongosia moe fakala'a-i-siatamaki 'etau ngaahi faka'amu, amanaki moe feingá kapau 'oku 'ikai ke toka ai hotau lotó, fakakaukau moe 'Amanaki. Ke toka hotau lotó 'i he mateaki'i fonuá. Ke toka hotau lotó 'a e mateaki'i e kakai, Ke toka hotau lotó 'a e mateaki'i 'oe fakamaau totonú. Ke toka hotau loto 'a e vahevahe taaú ha ki'i koloa 'oku tau totonu ki ai. Ke toka hotau lotó 'a e mateaki'i e langa fonuá pea ke toka hotau loto 'ae Pule Lelei pea ke hilio 'ae toka hotau loto 'ae 'OFA.

Kuo tongia 'e hoku loto mo 'eku fakakaukau 'ae tō folofola 'a e 'Uluaki Faá, Taufā'āhau Tupou I, 'a e fa'ahinga loto mateaki'i fonua ko eni 'i he 'ene huufi tuku 'o e Fale Alea 'o e 1885 'a ia na'e to folofola ai 'a Tupou 1 'one pehe:

"Ko e me'a 'oku ou kole atu kiate kimoutolú ke 'oua na'a takitaha feinga ke tufi 'a e me'a ma'ana, mo hono fāmilī pē, kae manatu ko e Tonga koe, pea ko ho'o ngāue mei he 'Eikí ke ngāue ma'a Tonga. 'Oku 'ikai te u mā ke lea pehē kiate kimoutolu, koe'uhi ko 'eni 'a e anga 'o 'eku ngāué.

"Ko e fiha ngofulu ta'u 'eni kuo mou mamata ki he'eku ngāué, pēe 'ane fē ne u feinga ke ma'u ha me'a ma'aku mo hoku fāmilī. 'Oku mu'omu'a taha mo mamafa taha kiate au 'a e lelei 'a Tongá 'i

he lelei 'a'aku mo hoku fāmilí. "Pea ko ia 'oku ou fai 'oku ou kole ke mou fai PEHEE, pea ko ia 'oku ne 'ofa 'iate aú ke ne muimui kiate au. Pea ke ne pehē 'ene leá 'o hangē ko 'eku leá. "Kapau 'e 'ikai te u manatu ki Tonga, ke piki hoku 'eleló ki hoku 'ao'ingutú, 'o kapau 'e 'ikai te u hiki ma'olunga hake 'a Tonga 'i hoku fungani fiefia'angá."

Koe to folofola ia 'a e 'Uluaki Fa.

'E Vava'u 15 Ko 'eni 'a e fuka 'o e mateaki'i fonuá na'e fokotu'u pea fusi 'e he 'Uluaki Faá koe Fuka moe KAPASA mei he kamata'angá, ko ha pou tuliki ke tau tuli fua ki ai. Pea 'oku ou ui kiate kimoutolu ke mou 'ofa ā ke tau ngaue'i 'a e loto'i mateaki'i fonua, 'i he kuonga 'oku fu'u vivili pea fiema'u ai 'a 'etau tu'u fakataha mo ngaue fakataha ke fili ha fakafofonga ke langa aa ha VV15 moha Tonga ke tau polepole mo fiefia ai. Koau Kulufeinga 'Anisi Bloomfield koe Kanititeiti Tau'ataina, Fika 1 he Pepa Paloti 'a Vava'u 15 'ae Kanititeiti pe 'e taha 'oku ou pole'i teu lava 'o fakahoko 'ae 'anau ko enii.

Hangē ko ia na'e fai 'e Taufā'āhaú Tupou 1, ke tuku hoku kitá, pea 'oku ou kole ke mou fai pehē mo kimoutolu. Ka tau pole'i 'i he loto mateaki'i fonua kuo tofa 'e he 'Uluaki Faá ke langa 'aki 'a VV15 moha Tonga tetau polepole ai.

Kuo lahi 'a e potó 'i Tonga pea tu'una mo e ngaahi palani fakalalakaka mo e polisī fakalele pule'angá hotau ngaahi 'Ofisi Fakapule'anga. 'Oku toe eni 'a e loto'i mateaki'i fonuá ke fakahoko pea fa'o loto 'ihe 'etau 'amanaki moe fakakaukau he taimi kotoa pe pea ke tau ngāue fakataha moe toenga 'oe ngaahi Vahenga fili 1 kihe 17 ke a'usia 'ae ngaahi finangalo 'oe 'Uluaki Fa, kae pehee kihe fiema'u 'ae fonua fakalukufua koe'uhi ko kitautolu, 'etau fanau, pea mo hotau Hako.

Ko au Kulufeinga 'Anisi Bloomfield 'o Kameli, Neiafu, Vava'u. Ko ho'o mou Kanititeiti Falea Alea Fika 'Uluaki he Pepa Paloti 'a VV15.